

A Comparison Study for Moral and Ethical Promoting and Developing among ASEAN Countries¹

Srisak Thaiarry²

Chitraporn Vanaspong, Teeraphan Penroaj, Teeradat Khonsanong, Satid Eingkavat³

Received: January 31, 2014 Accepted: July 12, 2014

Abstract

The three objectives of the study were: 1) to compare knowledge on significant moral and ethical characteristics of each ASEAN countries and how were developed and educated; 2) to extract knowledge on similarity and difference of moral and ethical characteristics among ASEAN countries for the purpose of developing regional moral and ethical development strategies; and 3) to conduct a comparison study of moral and ethical characteristics among ASEAN countries VS moral and ethical characteristics in need in entering ASEAN Community in order to help formulate preparation plan for ASEAN countries as well as identify roles of Thailand. Methodology of this study included desk review. Findings of the study revealed there were common moral and ethical characteristics of ASEAN countries that included unity among diversity (especially in multi-identity society), harmony, solidarity, patriotism, religious values, revering the monarch. Moral and ethical characteristics in need for enter ASEAN Community that are recognized and practiced among ASEAN Countries were: 1) ASEAN Political – Security Community (APSC) included justice, harmony, democracy, the rule of law, human rights and fundamental freedoms, and anti-corruption; 2) ASEAN Economic Community (AEC) included culture of fair competition, skilled oriented Recognition of professional qualifications; and 3) ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) included social responsibility, solidarity & unity, caring and sharing, harmony, promotion and protection of human rights and spirit of unity in diversity.

Keywords: Moral and ethical, Promoting and developing, ASEAN countries, Multi-identity society

¹ This research was supported by Moral Promotion Center (Public Organization)

² Director, National Council for Child and Youth Development under the Royal Patronage of HRH Princess Mahachakri Sirindhorn (NCYD), <http://www.dordek.org/>

³ National Council for Child and Youth Development under the Royal Patronage of HRH Princess Mahachakri Sirindhorn (NCYD), e-mail: chitrapornv@gmail.com

การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของประเทศในกลุ่มอาเซียน¹

ศรีศักดิ์ ไทยอารี²

จิตราภรณ์ วันสพงค์ อีรพันธ์ เพ็ญโรจน์ อีระเดช คุณสนอง สาธิต อิงคะวัต³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อสังเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ 10 ประเทศอาเซียนในด้านปัจจัยส่งเสริม ยุทธศาสตร์และแนวทางในการส่งเสริม รวมถึงอุปสรรคปัญหาและความก้าวหน้า 2) เพื่อสังเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมในประเทศอาเซียนและค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และ 3) เพื่อศึกษาความก้าวหน้า ผลกระทบและข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับประเทศอาเซียน โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า 1) ค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมในประเทศอาเซียน มีลักษณะเด่นร่วมกันในหลายประการ คือความเป็นเอกภาพในความหลากหลาย (โดยเฉพาะในสังคมพหุวัฒนธรรม) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน/ความเป็นปึกแผ่น/ความสามัคคี ความรักชาติ ศรัทธาในศาสนา ความศรัทธาพระมหากษัตริย์ และ 2) ค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นที่ตระหนักและยอมรับอยู่แล้วในหมู่ประเทศอาเซียน ภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้แก่ ความยุติธรรม ความสอดคล้องกลมกลืน การส่งเสริมประชาธิปไตย นิติธรรม สิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และการต่อต้านคอร์รัปชัน เป็นต้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ วัฒนธรรมการแข่งขันอย่างเป็นธรรม การให้ความสำคัญกับทักษะและความเป็นมืออาชีพ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความสามัคคีสามานฉันท์ ห่วงใยและแบ่งปัน ความสอดคล้องกลมกลืน สิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในความหลากหลาย

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม การส่งเสริมและพัฒนา ประเทศอาเซียน สังคมพหุวัฒนธรรม

¹ ทูสนับสนุนการวิจัยจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

² ผู้อำนวยการสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.ดย.) <http://www.dordek.org/>

³ สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.ดย.) e-mail: chitrapornv@gmail.com

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียนประกอบด้วยประเทศ 10 ประเทศ ซึ่งได้มีการรวมตัวกันเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนในปี 2510 โดยเริ่มต้นมีสมาชิก 5 ประเทศ และมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมมือในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม วัฒนธรรม และการธำรงรักษาสันติภาพ และความมั่นคงในภูมิภาค รวมทั้งเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิก 10 ประเทศ (จุไรรัตน์ แสงบุญนำ, 2554)

ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่ 2 เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2563 และต่อมาได้มีความเห็นชอบให้เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 โดยกำหนดให้ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกมีกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน และค่านิยมร่วมกัน อันทำให้แต่ละประเทศสมาชิกจำเป็นต้องพัฒนา ค่านิยมของคนในชาติให้สอดคล้องกัน นอกจากนี้ยังกำหนดแผนงานการจัดตั้งประชาคม 3 แผนงาน คือ แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อรองรับการดำเนินการมาตรการต่างๆ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในปี 2558 ดังที่กำหนดไว้ (กรมอาเซียน, 2557)

แผนงานทั้ง 3 แผน ได้สอดแทรกประเด็น ค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมไว้ในคุณลักษณะของประชาคมอาเซียน (กรมอาเซียน, 2557) ดังต่อไปนี้

1. **แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน** เป็นแผนที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง และระบุเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของสังคมของประชาคมโดยรวม เช่น ความรับผิดชอบเพื่อก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ การเอื้ออาทรและแบ่งปัน การยึดมั่นในหลักการ การเคารพในเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ความเท่าเทียมทางเพศ สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม และคุณค่าของความแตกต่างและหลากหลาย ด้านวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา

2. **แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน** เน้นเรื่องสันติภาพ ความยุติธรรม ความอดกลั้น ความปรองดอง การส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ การเคารพความหลากหลาย ความเท่าเทียมกัน และความเข้าใจที่ดีต่อกัน ธรรมชาติบาล การเปิดกว้าง โปร่งใส และมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

3. **แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** ให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงาน

การหล่อหลอมประเทศอาเซียนให้เป็นประชาคมที่มีเอกลักษณ์ด้านค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมดังที่กล่าวมา จำเป็นต้องศึกษาสถานการณ์และเงื่อนไขต่างๆ ของประเทศสมาชิกทั้ง 10 โดยเน้นในด้านคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละประเทศ และนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาหาความเหมือนและความต่าง ตลอดจนบทบาทเรียนหรือแนวทางการทำงาน แล้วเปรียบเทียบกับคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในแผนงานทั้ง 3 แผน และใช้ผลเป็นกรอบในการเตรียมพร้อมด้านคุณธรรม

จริยธรรม เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้อยู่ในวิถีชีวิตของประชาชนไทย และกระตุ้นให้สังคมเกิดความตระหนัก และรู้คุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม ทำให้สามารถมีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสังเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ 10 ประเทศอาเซียน ในด้านปัจจัยส่งเสริม ยุทธศาสตร์และแนวทางในการส่งเสริม รวมถึงอุปสรรคปัญหา และความก้าวหน้า
2. เพื่อสังเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมในประเทศอาเซียนและค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
3. เพื่อศึกษาความก้าวหน้า ผลกระทบ และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับประเทศอาเซียน

ขอบเขตการศึกษาและวิธีดำเนินการ

ศึกษาข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ใน 10 ประเทศ ในอาเซียน คือ ประเทศบรูไนดารุซซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สหภาพพม่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ไทย และสาธารณรัฐ

สังคมนิยมเวียดนามโดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และสื่อต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมใน 10 ประเทศ
2. ขอความร่วมมือจากองค์กรสมาชิกของคณะกรรมการประสานงานเยาวชนอาเซียน (Committee for ASEAN Youth Cooperation) ในการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานรับผิดชอบใน 10 ประเทศ
3. ศึกษาแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้ง 3 แผน โดยเฉพาะในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม
4. สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก 10 ประเทศ เพื่อค้นหาความเหมือน ความต่าง บทเรียนและแนวทางการทำงานด้านคุณธรรมจริยธรรม
5. เปรียบเทียบผลการสังเคราะห์กับข้อกำหนดด้านคุณธรรมจริยธรรม ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้ง 3 แผน และกลั่นกรองเป็นแนวทางในการเตรียมพร้อมด้านคุณธรรมจริยธรรมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งแนวความร่วมมือระดับภูมิภาค และบทบาทของประเทศไทย

ผลการศึกษา

ผลการสังเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ 10 ประเทศอาเซียน คุณลักษณะเด่นด้านค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมของทั้ง 10 ประเทศสรุปได้ดังรายละเอียดดังแสดงในตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 แสดงคุณลักษณะเด่นด้านค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมของ 10 ประเทศอาเซียน

ประเทศ	คุณลักษณะเด่นด้านค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรม
บรูไน	<ul style="list-style-type: none"> ● ความรับผิดชอบต่อสถาบันกษัตริย์และชาติบรูไน ความศรัทธาในคุณค่าอิสลาม วัฒนธรรมแห่งขันติธรรม เมตตาธรรมและความสมานฉันท์ในสังคม <p>(UNESCO, 2002; BSJV Vender Forum, 2011; Ismail, 2011; Amiruddin, 2011; Mahmud, 2012)</p>
กัมพูชา	<ul style="list-style-type: none"> ● ความอดทน ความร่วมมือ ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ความเป็นปึกแผ่นของชาติ การตระหนักของประชาชน รักความยุติธรรม เคารพกฎหมายและสิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีเอกลักษณ์ และให้ความสำคัญกับความเจริญและวัฒนธรรมของชาติ ภายใต้คติ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” <p>(Chin, 2003; Tan, 2008; UNESCO, 2011; Library of Congress Country Studies, 2013)</p>
อินโดนีเซีย	<ul style="list-style-type: none"> ● ความเชื่อเรื่องพระเจ้าองค์เดียว ● มนุษยธรรมที่มีความยุติธรรมและอารยธรรม ● ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศอินโดนีเซีย ● ประชาธิปไตยที่เกิดจากภูมิปัญญา และแสดงออกอย่างเป็นเอกฉันท์ของตัวแทนประชาชน ● ความยุติธรรมทางสังคมสำหรับชาวอินโดนีเซียทุกคน <p>(Rahim, Rahiem, & Dinia, 2012; Nishimura, 1995; UNESCO, 2011; Yulaelawati, 2013; Herawati, 2013a, 2013b)</p>
ลาว	<ul style="list-style-type: none"> ● ความเข้าใจร่วมกัน ความเป็นปึกแผ่น คุณธรรมที่ดีและชาตินิยม ● ความรักชาติ ความรักต่อประชาธิปไตยของประชาชน จิตวิญญาณของความเป็นปึกแผ่นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และจิตวิญญาณแห่งอิสรภาพ <p>(Bertrand, & Chantharavady, 2002; UNESCO, 2012; Ladwig, 2006a, 2006b)</p>
มาเลเซีย	<ul style="list-style-type: none"> ● ความเชื่อในพระเจ้า ● ความจงรักภักดีต่อประเทศและพระมหากษัตริย์ ● การรักษาสถาบันรัฐธรรมนูญ ● การรักษากฎหมาย ● การประพฤติดี มีศีลธรรม <p>(Balakrishnan, 2010; Hoon, 2010; Islam, 2013)</p>
พม่า	<ul style="list-style-type: none"> ● รักชาติ ● ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน ● มีจิตวิญญาณเป็นหนึ่งเดียวกัน <p>(Ling, 2006; Nyunt, 2008; Ministry of Education, 2012; Gärtner, 2011; Treadwell, 2011; UNESCO, 2012)</p>
ฟิลิปปินส์	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความสำคัญกับครอบครัวและเครือญาติ ● ให้ความสำคัญกับตัวตน หรือลัทธิบุคคลนิยม ● ให้ความสำคัญของความเชื่อทางศาสนาและจิตวิญญาณ ● การยอมรับทางสังคม ● ความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น ● วัฒนธรรมการรวมกลุ่ม ● ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ <p>(Mariñas, & Maria, 1998; Almonte, 2003; Muega, & Arthus, 2010; Ruby, 2011; Agustin, 2012)</p>

ประเทศ	คุณลักษณะเด่นด้านค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรม
สิงคโปร์	<ul style="list-style-type: none"> • ชาติต้องมาก่อนชุมชน และสังคมอยู่เหนือบุคคล • การช่วยเหลือกันในชุมชนและเคารพในปัจเจกบุคคล • ยึดถือความเห็นของคนส่วนใหญ่แต่ไม่สร้างความแตกแยก • ครอบครัวยุคใหม่เป็นหน่วยพื้นฐานทางสังคม • มีความกลมกลืนทางเชื้อชาติและศาสนา <p>(Stephanie, 2010; Ministry of Education, 2006; Koh, 2009, 2012)</p>
ไทย	<ul style="list-style-type: none"> • รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ • ซื่อสัตย์สุจริต • มีวินัย • ใฝ่เรียนรู้ • อยู่อย่างพอเพียง • มุ่งมั่นในการทำงาน • รักความเป็นไทย • มีจิตสาธารณะ <p>(จุไรรัตน์ แสงบุญนำ, 2554; อินทลลิต, 2555; กรมอาชีวศึกษา, 2557)</p>
เวียดนาม	<ul style="list-style-type: none"> • การเคารพนับถือบรรพบุรุษ • คุณค่าของครอบครัวและชุมชน • ความรักชาติ คุณค่าของการใช้แรงงาน • การอุทิศตนเพื่อการเรียนรู้ <p>(เจ็จจันท์ จงสถิตอยู่ และรุ่งเรือง สุขากิริมย์, 2550)</p>

โดยสรุปแล้ว ค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมในประเทศอาเซียน มีลักษณะเด่นร่วมกันหลายประการ คือ

- ความเป็นเอกภาพในความหลากหลาย โดยเฉพาะในสังคมพหุวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าในหลายประเทศที่ประกอบด้วยประชากรที่มีหลายเชื้อชาติ และเคยมีประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมค่านิยมที่ยอมรับความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมมากเป็นพิเศษ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น

- ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน/ความเป็นปึกแผ่น/ความสามัคคี
- ความรักชาติ
- ศรัทธาในศาสนา
- ความศรัทธาพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะประเทศที่ยังคงมีสถาบันกษัตริย์เป็นประมุข
- ความเป็นประชาธิปไตย

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

สำหรับปัจจัยหลักที่มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในประเทศอาเซียน อาจกล่าวถึงได้ดังต่อไปนี้

- **ประวัติศาสตร์** เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ เช่น การตกเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตก การเปลี่ยนแปลงลัทธิการปกครอง สงครามกลางเมือง ล้วนมีผลต่อการกำหนดค่านิยม และคุณธรรมจริยธรรมของชาติ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ เคยถูกปกครองโดยประเทศนักร้องอาณานิคมหลายครั้ง ได้แก่ สเปนและอเมริกา ทำให้หลังจากได้รับอิสรภาพ การระดมสร้างค่านิยมความเป็นฟิลิปปินส์ขึ้นมาจึงได้รับความสำคัญ ประเทศมาเลเซีย เคยเผชิญกับเหตุการณ์สงครามกลางเมืองระหว่างประชาชนเชื้อชาติจีนและมาเลย์ จึงทำให้เห็นความสำคัญของการสร้างเอกภาพและความเป็นชาติ

- **อุดมการณ์ทางการเมือง** ค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมประจำชาติหลายประการ มีต้นกำเนิดจากระบบการเมืองการปกครอง เช่น การให้คุณค่าของการใช้แรงงานในประเทศเวียดนาม มีที่มาจากกรปกครองแบบสังคมนิยม ค่านิยมเรื่องประชาธิปไตย เป็นต้น

- **หลักคำสอนทางศาสนา** ในทุกประเทศ หลักคำสอนในศาสนาที่มีความสำคัญในการกำหนดคุณธรรมจริยธรรมหลักของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาอิสลาม พุทธ และคริสต์ หลายประเทศ เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย และบรูไน มีการกำหนดวิชาศาสนศึกษาไว้ในหลักสูตรการศึกษา

- **ผู้นำประเทศ** ผู้นำประเทศไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ สุลต่าน ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ฯลฯ ล้วนมีบทบาทในการกำหนดค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเผยแพร่แนวคิดผ่านการพูด การเขียน สอดแทรกเข้าไปในยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในชาติ หรือการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง

- **สื่อมวลชน** เป็นสถาบันหลักที่ปลูกฝังค่านิยม รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมทั้งที่พึงประสงค์และอาจไม่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ปัจจุบันสื่อมวลชนยังรวมถึงสื่ออินเทอร์เน็ต Social media ที่เข้าถึงผู้รับได้อย่างกว้างขวางและไร้พรมแดน

ยุทธศาสตร์และแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่ ส่งเสริมและพัฒนาค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมเป็นยุทธศาสตร์และการดำเนินการตามสถาบันหลักในระบบของชาติ กล่าวคือ

- **นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ** ในหลายประเทศ มีการกำหนดให้การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ เช่น หลักคำสอนตามศาสนาอิสลามที่กำหนดคุณลักษณะทางด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซียและสิงคโปร์ รวมทั้งประเทศไทย มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของชาติ โดยระบุคุณลักษณะของประชากรในประเทศที่พึงประสงค์ไว้ด้วย ประเทศฟิลิปปินส์เคยกำหนดให้การสร้างค่านิยมรักชาติเป็นวาระแห่งชาติภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีหลายสมัย เป็นต้น

- **สถาบันศาสนา** ประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะประเทศมุสลิม ใช้หลักคำสอนในศาสนาเป็นแนวคิดหลักในการกำหนดคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศ ในประเทศเหล่านี้ ศาสนศึกษามักกำหนดให้เป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้น และโรงเรียนสอนศาสนาที่เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีหน้าที่เผยแพร่ค่านิยมและคุณธรรม

- **จริยธรรม** แก่เด็กนักเรียนในรูปแบบของโรงเรียน

- **สถาบันการศึกษา** กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียน และสถาบันการศึกษาอื่นๆ เป็นสถาบันหลักที่มีหน้าที่ปลูกฝังและพัฒนาค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก และเยาวชน ทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม โดยแบ่งตามระดับชั้น และจำแนกอยู่ในวิชาต่างๆ เช่น สังคมศึกษา หน้าที่พลเมือง และศาสนศึกษา เป็นต้น

อุปสรรคปัญหาและความก้าวหน้า

อุปสรรคปัญหาหลักที่ประเทศในภูมิภาคอาเซียนกำลังเผชิญในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ส่วนใหญ่เป็นความกังวลที่เยาวชนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญของค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ประจำชาติที่ได้รับการปลูกฝังกันต่อมา เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อ อินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงวัฒนธรรมและค่านิยมของต่างประเทศ นอกจากนี้ กระบวนการและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมยังล้าสมัย ไม่มีความแปลกใหม่และน่าสนใจมากพอที่จะสร้างความตระหนักให้แก่เด็กและเยาวชนได้ ในหลายประเทศแนวคิดหลักของการศึกษาในระบบ ถูกวิจารณ์ว่ามุ่งเน้นผลิตประชากรที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และมีทักษะในการทำงาน มากกว่าจะเป็นประชากรที่เป็นคนดี มีคุณภาพ จึงไม่เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มากไปกว่าวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ หรือทักษะการทำงานที่เป็นที่ต้องการของตลาด

ผลการเปรียบเทียบค่านิยมและคุณธรรม จริยธรรมในประเทศอาเซียน และค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน

การศึกษาในครั้งนี้ ได้มีการวิเคราะห์คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์สำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยแยกตามเป้าหมายและพันธกิจของประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสาหลัก ตามที่ระบุไว้ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (Roadmap for ASEAN Community 2015)

จากการสังเคราะห์ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ในการเข้าสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนทั้งสามประชาคม เปรียบเทียบกับค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมที่แต่ละประเทศมีการส่งเสริมและพัฒนาอยู่ในประเทศของตน สามารถสรุปได้แสดงรายละเอียดในตาราง 2 ถึงตาราง 4 กล่าวคือ

1) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (APSC) สำหรับประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) จะเห็นได้ว่า มีค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมหลายประการที่เป็นที่ตระหนักและยอมรับ อยู่แล้วในหมู่ประเทศอาเซียน เช่น ความยุติธรรม ความสอดคล้องกลมกลืน การส่งเสริมประชาธิปไตย นิติธรรม สิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และการต่อต้านคอร์รัปชัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม อีกหลายประการที่ยังไม่เป็นที่ตระหนักหรืออาจไม่ได้เห็นความสำคัญในลำดับต้น ๆ ในประเทศอาเซียน ได้แก่ สันติภาพ ความอดกลั้น ธรรมภิบาล ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม การมองไปข้างหน้า และการไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องการมีส่วนร่วม

ตาราง 3 ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เป้าหมายและพันธกิจ	ค่านิยม/คุณธรรม/จริยธรรมที่พึงประสงค์ ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	ประเทศอาเซียนที่มีค่านิยม/ คุณธรรม/จริยธรรม
<ul style="list-style-type: none"> ● การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว ● การไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน ● การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม ● การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก 	● การบูรณาการ	
	● ชุมชนที่มีกฎเกณฑ์	
	● ความโปร่งใส	
	● วัฒนธรรมการแข่งขันอย่างเป็นธรรม	อินโดนีเซีย มาเลเซีย
	● การให้ความสำคัญกับทักษะ	บรูไน กัมพูชา เวียดนาม
	● ความเป็นมืออาชีพ	บรูไน กัมพูชา เวียดนาม
	● วัฒนธรรมการสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่	
	● การคุ้มครองผู้บริโภค	
	● e- Society/ e-friendly	

2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

สำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) จะเห็นได้ว่า มีค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมหลายประการที่เป็นที่ตระหนักและยอมรับอยู่แล้วในหมู่ประเทศอาเซียน เช่น วัฒนธรรมการแข่งขันอย่างเป็นการให้ความสำคัญกับทักษะและความเป็นมืออาชีพ

อย่างไรก็ตามค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมอีกหลายประการยังไม่เป็นที่ตระหนักหรืออาจไม่ได้ให้ความสำคัญในลำดับต้น ๆ ได้แก่ การบูรณาการ การเป็นชุมชนที่มีกฎเกณฑ์ ความโปร่งใส วัฒนธรรมการสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ การคุ้มครองผู้บริโภค และ e-Society/ e-Friendly

3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) สำหรับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) จะเห็นได้ว่า มีค่านิยม คุณธรรม

จริยธรรมหลายประการที่เป็นที่ตระหนักและยอมรับอยู่แล้วในหมู่ประเทศอาเซียน เช่น ความรับผิดชอบ ต่อสังคม ความสามัคคีสามัคคีกัน ท่วงโยและแบ่งปัน ความสอดคล้องกลมกลืน สิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในความหลากหลาย

อย่างไรก็ตาม ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมอีกหลายประการที่ยังไม่เป็นที่ตระหนักหรือไม่ได้รับการให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ ในประเทศอาเซียน ได้แก่ การมีคนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ตลอดชีวิต การบูรณาการภูมิภาค วัฒนธรรมของการเตรียมพร้อม และความเข้าใจในวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา และอารยธรรมของประเทศอื่น

ตาราง 4 ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

เป้าหมายและพันธกิจ	ค่านิยม/คุณธรรม/จริยธรรมที่พึงประสงค์ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	ประเทศอาเซียนที่มีค่านิยม/คุณธรรม/จริยธรรม
<ul style="list-style-type: none"> ● การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม ● ความยุติธรรมและสิทธิที่เท่าเทียม ● การส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ● การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน ● การลดช่องว่างการพัฒนา 	● คนเป็นศูนย์กลาง	
	● ความรับผิดชอบต่อสังคม	กัมพูชา สิงคโปร์ ไทย
	● ความสามัคคี/สมานฉันท์	บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ ไทย
	● ห่วงใยและแบ่งปัน	บรูไน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย
	● ความสอดคล้องกลมกลืน	ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์
	● การมีส่วนร่วม	
	● การเรียนรู้ตลอดชีวิต	
	● การบูรณาการภูมิภาค	
	● ระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส	
	● วัฒนธรรมของการเตรียมพร้อม	
	● สิทธิมนุษยชน	กัมพูชา
	● ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)	มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย
	● ความเป็นหนึ่งอันเดียวกันในความหลากหลาย	บรูไน อินโดนีเซีย
	● ความเข้าใจในวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนาและอารยธรรมของประเทศอื่น	

ความก้าวหน้า ผลกระทบ และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับประเทศอาเซียน

การหล่อหลอมประเทศอาเซียนให้เป็นประชาคมที่มีเอกลักษณ์ด้านค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรม ตามเป้าหมายและพันธกิจของประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสาหลัก ภายใต้คำขวัญ “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งชุมชน” (One vision, One identity, One community) ตามที่กล่าวถึงไว้เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ในการพัฒนาและปลูกฝังคุณลักษณะด้าน

คุณธรรมจริยธรรมของประเทศสมาชิกทั้ง 10 พบว่าคุณลักษณะเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมของประเทศอาเซียนในแต่ละประเทศ ยังมุ่งเน้นอัตลักษณ์ของความเป็นชาติ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประเทศชาติมากกว่าที่จะส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่างของประเทศอื่นๆ หรือการส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในระดับภูมิภาคอาเซียน กล่าวคือ ขอบเขตของคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมยังไม่ได้ขยายออกกว้างกว่าบริบทของการเป็นชาติ หรือ เป็นประเทศนั่นเอง

ความท้าทายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน อาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

- *สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง* เช่น โครงสร้างประชากรบริโภคนิยมและวัฒนธรรมใหม่ การเข้ามา มีบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลกระทบต่อ การปลูกฝังคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์

- *รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม* ยังมีความท้าทายและเป็นเรื่องยากที่จะพัฒนาคุณลักษณะภายในซึ่งเป็นนามธรรม (คุณธรรม) ให้สามารถเป็นพื้นฐานและกำกับให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (จริยธรรม) ได้ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นปัญหาที่ท้าทายผู้สอนมาก

- *ความขัดแย้งด้านเป้าหมายของการศึกษา* “เพื่อพัฒนาคุณภาพของคน” หรือ “เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ” และ “พัฒนาทักษะในการผลิต” ในยุคสมัยของการพัฒนาอุตสาหกรรมและ เศรษฐกิจในหลายประเทศอาเซียน ส่งผลกระทบต่อ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ นอกเหนือไปจากเป้าหมายทางการเติบโตของ เศรษฐกิจ

- *การบูรณาการ (Integration)* อันเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของ ประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียน เป็นบูรณาการอย่างมีเงื่อนไข หรือมีข้อยกเว้น ดังนั้น ด้วยข้อจำกัดเชิงโครงสร้างนี้จึงเป็นอุปสรรคต่อเป้าหมายที่จะสร้าง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การมีความเท่าเทียมกัน หรือการเป็นภูมิภาคที่เคารพสิทธิมนุษยชน

ดร. ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี กล่าวว่

“ยกตัวอย่างเช่น ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วย สิทธิมนุษยชน ซึ่งแม้ว่าปฏิญญาดังกล่าว ซึ่งมี บทบัญญัติที่แสดงให้เห็นถึงการตระหนักและเข้าใจ ในประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิในด้านต่างๆของ ประชาชนที่รัฐสมาชิกอาเซียนพึงมีต่อประชาชนกว่า 40 ข้อ แต่ปฏิญญาดังกล่าวก็เปิดช่องทางสำหรับ ข้อยกเว้นไว้อย่างมีนัยสำคัญ ในปฏิญญาข้อที่ 7 ได้ระบุไว้ว่า การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น แม้จะ ยึดหลักสากล และคำนึงถึงเสรีภาพขั้นพื้นฐาน แต่การตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนต้องได้รับการ พิจารณาในบริบทของภูมิภาคและของประเทศ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของภูมิหลังทาง การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และศาสนา ข้อยกเว้นดังกล่าว ได้รับการวิพากษ์อย่างกว้างขวางว่า เท่ากับเปิดช่องโหว่ ให้รัฐบาลอำนาจนิยมในบางประเทศ สามารถ หลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติตามปฏิญญาได้ด้วยข้ออ้าง ของลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชาติตนเอง ในการกดขี่ประชาชนของตน”

- *การเชื่อมต่อ ไหลเวียน (Connectivity, flow)* อย่างเสรี ในโลกที่ไร้พรมแดนเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ ทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศ จึงพบว่า การไหลของเงินทุนและเทคโนโลยีนั้น ไหลไปในทิศทางเดียว คือจากประเทศที่มีทุนมาก ไปสู่ประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากแต่ด้อย อำนาจทางเศรษฐกิจทั้งเงินทุนและเทคโนโลยี ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นคือ มีโครงการสร้างเขื่อน เกิดขึ้นมากมายในประเทศลาว จากการลงทุนของ ประเทศที่มีทุนมากเช่น ไทย จีน หรือทั้งไทย และจีน ต่างพากันไปเช่าเขตเศรษฐกิจพิเศษในลาว ในราคาถูก

เหมือนได้เปล่า แถมระยะเวลายาวนานถึง 70, 80, 90 ปี ในกรณีแบบนี้ เราไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการเชื่อมต่อกันให้เกิดบูรณาการทางเศรษฐกิจ หากแต่เป็นการกลืนกินทางเศรษฐกิจ ในทางกลับกัน การไหลของแรงงานไร้ฝีมือ ไร้สัญชาติ กลับเดินทางสวนทิศทาง จากประเทศที่ด้อยอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น ลาว พม่า กัมพูชา ไปสู่ประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากกว่า ประเทศปลายทางเหล่านี้ไม่เคยปรับเปลี่ยนกฎหมาย ให้แรงงานเหล่านี้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แรงงานต่างด้าวยังคงทำงานหนักด้วยค่าแรงที่ต่ำกว่าพลเมืองทั่วไปในประเทศอยู่เช่นเดิมแม้ในกระแสดอาเซียน

● คำขวัญ “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งชุมชน” (One vision, One identity, One community) เป็นเป้าหมายที่มุ่งไปสู่ประชาคมหรือภูมิภาคที่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีอัตลักษณ์ร่วมกันบนพื้นฐานของบูรณาการ แต่ในความเป็นจริง หลายชาติในอาเซียนยังคงยึดมั่นกับค่านิยมของความเป็นชาติ และชาตินิยมของตน เอาไว้ด้วย ข้ออ้างของการไม่แทรกแซงชาตินิยมของชาติอื่น (Non-interference policy) ตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดกรณีผู้อพยพชาว โรฮิงญา อาเซียนเลือกที่จะไม่แสดงท่าทีใดๆ ต่อการที่พม่าผลักดันให้พลเมืองของตนต้องกลายเป็นคนไร้รัฐ ไม่เพียงเพราะรัฐอาเซียนต่างก็ถือว่าเรื่องนี้ไม่ใช่กิจการของชาติของตน หากแต่ยังเป็นเพราะ เกรงว่าการแสดงออกใดๆ อาจไปกระทบกระเทือนเศรษฐกิจของตนในพม่าหากทำให้รัฐบาลพม่าไม่พอใจ กรณีนี้ สะท้อนให้เห็นเป็นอย่างดีว่า สามเสาหลักของอาเซียน กล่าวคือ เศรษฐกิจ ความมั่นคง และสังคมวัฒนธรรม นั้น ไม่ได้ดำเนินไปด้วยกัน หรือเมื่อขัดกัน เสาทาง

เศรษฐกิจมักได้รับความสำคัญมากที่สุดส่งผลให้สองเสาที่เหลือ ดำรงอยู่แต่เพียงในฐานะที่เป็นมโนทัศน์และหลักการทางนามธรรม โดยไม่มีกลไกในเชิงปฏิบัติการที่มีนัยสำคัญ

นายสีกวนยู อดีตผู้นำสิงคโปร์ เคยกล่าวไว้ว่า “สิ่งที่ทำให้ประชาคมแยกต่างไปจากฝรั่งเศสคือ ในขณะที่ตะวันตกให้ความสำคัญกับประชาธิปไตย และสิทธิของปัจเจกชน สิ่งที่สังคมในประชาคมเออีซีให้ความสำคัญกลับเป็นจารีตและวัฒนธรรม และจารีตที่ว่าวางอยู่บนฐานคติที่เชื่อว่า คนนั้นไม่เท่ากัน สำหรับประชาคมเออีซี ประเด็นเรื่องสิทธิจึงมาทีหลังเรื่องความสงบเรียบร้อย การรู้จักที่ต่ำที่สูง และการสร้างความก้าวหน้ารวดเร็ว”

เป็นข้อท้าทายประการหนึ่งว่า คำกล่าวนี้จะเป็นความจริงหรือไม่

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับประเทศอาเซียน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาแนวทางและยุทธศาสตร์ในการประสานความร่วมมือและเตรียมความพร้อมของประเทศไทยดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะระดับอาเซียน

แนวทางความร่วมมือและการเตรียมความพร้อมระดับภูมิภาค

1. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนสำหรับผู้ใหญ่ โดยเริ่มต้นที่คุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมที่มีความเหมือนกันในแต่ละประเทศ และมีประเด็นที่สอดคล้องกับแผนประชาคมอาเซียน เช่น

ความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ความเอื้ออาทร การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้ไม่มีความขัดแย้งกับเรื่องปัจเจกชาติ ที่เป็นความท้าทายอันใหญ่ของประชาคม จึงน่าจะมีกระบวนการทำงานด้านความคิดกับผู้ใหญ่และเด็ก โดยเริ่มที่จุดเหมือนกันนี้ก่อน เช่น การจัดสัมมนาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมสำหรับประเทศอาเซียนเพื่อแลกเปลี่ยนความเหมือนและความต่าง รวมทั้งวิธีการและผู้รับผิดชอบในการปลูกฝังประเด็นเหล่านี้ในแต่ละประเทศ โดยอาจให้มีการนำเสนอตัวอย่างที่มีการปฏิบัติที่ดี

2. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนสำหรับเด็ก สำหรับเด็กและเยาวชนอาเซียน กิจกรรมที่เหมาะสม อาจรวมถึง การจัดค่ายหรือการประชุมปฏิบัติการในระดับภูมิภาค ที่มีหัวข้อที่น่าสนใจและและกิจกรรมหลากหลายและเหมาะสมกับวัย เช่น ละคร ศิลปะ สื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน หรือมีการประกวดโครงการด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอาเซียน

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

บทบาทของประเทศไทย

เป็นแกนนำในการประสานความร่วมมือในการเตรียมพร้อม โดยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาระดับภูมิภาค โดยเริ่มต้นที่สถาบันหลักที่มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศอาเซียน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแลกเปลี่ยนความเหมือนและความต่าง รวมทั้งวิธีการและผู้รับผิดชอบในการปลูกฝังประเด็นเหล่านี้ในแต่ละประเทศ โดยอาจให้มีการนำเสนอตัวอย่างที่มีการปฏิบัติที่ดี

แนวทางการเตรียมความพร้อมของประเทศไทย

1. ระดมความคิดเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นแกนหลักของประเด็นด้านคุณธรรมจริยธรรมของชาติ" อย่างชัดเจน โดยอาจวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงานชิ้นนี้กับวิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570

2. เผยแพร่การศึกษาวิจัยไปสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการรณรงค์ระดับนโยบาย เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะในการปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม

3. สำรวจว่าองค์กรต่างๆ รวมทั้งเด็กและเยาวชนทำกิจกรรมด้านการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไว้ ที่ไหน อย่างไรบ้าง แล้วเลือกกิจกรรมและโครงการที่ได้ผลจำนวนหนึ่งมาพัฒนาให้เป็นตัวอย่าง

4. ส่งเคราะห์ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมที่จะช่วยให้ประเทศไทยก้าวไปเป็นแนวหน้าในประชาคมอาเซียนที่ประเทศไทยให้ความสำคัญอยู่แล้ว และที่ยังต้องส่งเสริมพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะควรเทียบเคียงกับวิสัยทัศน์ประเทศไทย ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ซึ่งรวมถึงความเอื้ออาทร ธรรมาภิบาล ความซื่อสัตย์ และธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ฯลฯ) เพื่อเป็นแนวทางกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน. (2557). *ASEAN mini book*. สืบค้นจาก http://www.uthaithani.go.th/knowledge/AC_Uthai56/We_R_ASEAN.pdf.
- จุไรรัตน์ แสงบุญนำ. (2554). AEC: ASEAN Economic Community - ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *จุลสารร่วมสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*, 1(2), 4.
- อินทลลีนีต. (2555). "คุณธรรม 4 ประการ" พระราชดำรัสพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. สืบค้นจาก <http://www.kingsiam.com/DetailsPage.aspx?ID=771>.
- Agustin, E. (2012). *Brief Historical Background of Values Education in the Philippines*. Retrieved from, <http://eric-d-agustin.blogspot.com/2012/11/brief-historical-background-of.html>.
- Almonte, S. A. (2003, June). National Identity in Moral Education Textbooks for High School Students in the Philippines: A Content Analysis. *Asia Pacific Education Review*, 4(1), 19-26. Retrieved from, http://eri.snu.ac.kr/aper/pdf/Vol%204%20No%201%20July%202003%20PDF/03%20Almonte_4_.pdf.
- Balakrishnan, V. (2010, June). The Development of Moral Education in Malaysia. *Asia Pacific Journal of Educators and Education*, 25, 89-101. Retrieved from, [http://web.usm.my/education/publication/APJEE_25_06_Vishalache%20\(89-101\).pdf](http://web.usm.my/education/publication/APJEE_25_06_Vishalache%20(89-101).pdf).
- Bertrand, D. & Chantharavady, C. (2002). *Mental Health Situation Analysis In Lao People's Democratic Republic*. Retrieved 20 June 2013, from: http://www.who.int/mental_health/policy/en/laos_mnh_sit_analysis.pdf.
- Countries and their cultures. (2013). *Brunei Darussalam*. Retrieved from, <http://www.everyculture.com/BoCo/Brunei-Darussalam.html>.
- Countries and their cultures. (2013). *Culture of Library of Congress Country Studies. Role of Buddhism in Cambodian Life*. Retrieved from, [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+kh0074\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+kh0074)).
- Herawati, Y. (2013a). *Indonesia to boost moral education in schools. Khabar Southeast Asia*. Retrieved from, http://khabarsoutheastasia.com/en_GB/articles/apwi/articles/features/2013/04/25/feature-03.

- _____. (2013b). *Proposed curriculum change spurs debate in Indonesia Khabar Southeast Asia*. Retrieved from, http://khabarsoutheastasia.com/en_GB/articles/apwi/articles/features/2013/02/02/feature-02.
- Hoon, C. L. (2010). *An appraisal on the Implementation of Moral Education for Schools in Malaysia*. Proceedings of The 4th International Conference on Teacher Education; Join Conference UPI & UPSI Bandung, Indonesia, 8-10 November 2010. Retrieved from, http://file.upi.edu/Direktori/PROCEEDING/UPIUPSI/2010/Book_1/ANAPPRAISAL_ON_THE_IMPLEMENTATION_OF_MORAL_EDUCATION_FOR_SCHOOLS_IN_MALAYSIA.pdf.
- Ladwig, P. (2006a). Applying Dhammato Contemporary Society: Socially-Engaged Buddhism and Development Work in the Lao PDR. *Juth Pakai*, 7. Retrieved from, http://www.eth.mpg.de/cms/en/people/d/ladwig/pdf/Ladwig_Applying_Dhamma_Buddhism_Development_UNDP.pdf.
- Ladwig, P. (2006b). *Between cultural reservation and this-worldly commitment. Modernization, Social Activism and the Lao Buddhist Sangha*. Retrieved from, http://www.eth.mpg.de/cms/en/people/d/ladwig/pdf/Ladwig_Between_cultural...._EFEO_-_draft.pdf.
- Ling, S. N. (2006). Challenges, Problems, and Prospects of Theological Education in Myanmar. *CTC Bulletin*, 1. Hong Kong, China: Christian Conference of Asia. Retrieved 20 June 2013, from: <http://www.cca.org.hk/resource/ctc/ctc06-01/ctc06-01e.htm>.
- Mariñas, B. O. & Maria, P. D. (1998). *Philippines Curriculum development*. Retrieved 25 June 2013, from, <http://www.ibe.unesco.org/curriculum/Asia%20Networkpdf/ndrepph.pdf>.
- Ministry of Education. (2012). *Education for All: Access to and Quality of Education in Myanmar*. Retrieved from, http://epress.anu.edu.au/myanmar02/mobile_devices/ch07s02.html.
- Muega, M. & Arthus, G. (2010). Values/Moral Education: Current Conceptions and Practices in Philippines Schools. *Alipato: A Journal of Basic Education*, 4. Retrieved from, <http://journals.upd.edu.ph/index.php/ali/article/viewFile/1767/1683>.
- Nishimura, S. (1995, June). The Development of Pancasila Moral Education in Indonesia. *Southeast Asian Studies*, 33(3). Retrieved from, <http://repository.kulib.kyoto-u.ac.jp/dspace/bitstream/2433/56552/1/KJ00000131872.pdf>.

- Rahim, H. & Rahiem, M., & Dinia H. (2012, June). The Use of Stories as Moral Education for Young Children. *International Journal of Social Science and Humanity*, 6(6). Retrieved from, <http://www.ijssh.org/papers/145-A10057.pdf>.
- Ruby, S. (2011). *The Strengthening of Philosophy Education and the Appropriation of Filipino Values: A Means Towards National Development*. Philosophy Division Department of Philosophy and Religious Studies. University of San Carlos, Cebu City, Philippines. Retrieved from, <http://www.freewebs.com/sphynxrhuzzhz/CITATION/RUBYSU AZOUST400.pdf>.
- UNESCO. (2011). *World Data on Education*, (7th ed.). Retrieved from, <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001931/193181e.pdf>.
- Yulaelawati, E. (2013). *National Education Reform in Indonesia: Milestones and Strategies for the Reform Process*. Ministry of National Education, Indonesia. Retrieved from, <http://www.worldedreform.com/intercon/kedre9.htm>.